

GORDANA CRNKOVIĆ

LAKE ŠUTNJE

Gordana Crnković

LAKE ŠUTNJE

disput

Zagreb, 2020.

*Marica nije znala kamo idu.
Nije znala više nego drugi.*

Čoči je otišao u rano popodne. Dan je bio bezbojan, ni po čemu za pamćenje, osim možda po onome što se događalo unutra, kod nas. Lena se vratila iz škole oko 9, pozvonila je jer još nije bila stekla naviku da koristi ključ, što je meni bilo drago jer sam tako imala mogućnost pogledati je čim dođe, onako raščupanu i rumenu, sjajnih očiju, s trunčicom smješka u zjenicama, koji će se u našem brlogu začas ugasiti. Izula je tenisice ne odvezavši ih, kao svaki put svijetlu kožu tenisice taknula je prljavim đonom. Pravila sam se da to ne primjećujem. Stajala sam u hodniku i htjela sam je odmah ponuditi čašom soka ili vode, no ona me zaobišla, lako me odgurnula golemom naprtnjačom i pošla prema svojoj sobi, a lice joj se već smrknulo. Imala si tjelesni, nisi izvadila opremu!, viknula sam za njom, tek da nešto kažem, i, začudo, ona se odmah vratila, iznijela tenisice na balkon, vlažnu majicu bacila je preko štrika u kupaonici, sve se ogledavajući po stanu, i već je izgledala ljutito ili malčice uvrijeđeno. Vidjela je da Čoči nije tu, ali nije pitala gdje je, zašto bi me to pitala, mogao je biti samo nakratko neprisutan. Nije mi

bilo stalo da joj odmah objašnjavam kako je otišao i neće se vratiti, i da sam ja tako odlučila. Nisam o tome htjela izgovoriti ni riječ, bila sam, uostalom, slomljena. Zнала sam da činim pravu stvar, ali još nisam mogla ni sebi razjasniti svoje razloge. Postupila sam kako sam morala. To je stvaralo u meni ponore, neugodu, rupu koja će progutati dane koji su slijedili. Čvrsto sam vjerovala da će budući događaji i, uostalom, svakodnevnica zatrpati sve praznine u meni, no tek s vremenom.

Te prve večeri Lena nije pitala za Čočija, no morala je vidjeti da nema njegovih stvari. Pomislila sam da je zato nakanila zauzeti prostor i nije se zatvorila u svoju sobu. Malo se motala po cijelom stanu i onda je sjela na trosjed, u toj našoj prostoriji u kojoj kuhamo i jedemo i boravimo uz ekrane, a bočicu jogurta stavila je na niski stol. Nepočešljana kosa prekrila joj je pola lica. Zadubila se, prolazila je poruke u svom telefonu. I televizor je bio uključen, s napola stišanim zvukom, na velikom ekranu bili su spotovi. Ni glazba kao da nije do nje dopirala, udaljila se od svega, dražesna u svojoj usredotočenosti, vrsti indolentnosti ili bijega. Nisam mogla ništa drugo nego biti zahvalna na tom prizoru: opuštenost i boja zdravlja na njezinom licu, prvi umor oko očiju, neki fotograf morao bi satima namještati i planirati tu pozu, koja se za mene sama od sebe stvorila, u našem domu.

Prvih dana nakon što je otišao ponašala sam se kao vrtlariča koja nakon zime čupa korov i čisti zemlju od sasušenog lišća. Skupljala sam po stanu predmete koje je zaboravio i trpala ih u kutiju. Nije ih bilo mnogo. Bacala sam zaostalu ambalažu i papire. U stanu je već bilo manje ekrana, manje stvari. Mislila sam kako se ne mogu svega riješiti odjedanput, treba sustavno raditi na čišćenju, dan po dan, i nestat će sva ta gungula, previše naglas izgovorenih riječi koje bruje u

svijesti, osjećaj pretrpanog i neprozračnog doma, uvijek isti mirisi koji se sudaraju, znoj ukućana, smrad stalaže za cipele, frižidera punog ostataka hrane. Sve sam pripremala za novi početak, tako sam se barem osjećala. Veselila sam se nečemu što je trebala biti sloboda, ili kako se to već zove, jer rutina zna odvesti u propast, na tisuću različitih načina možeš se osjetiti stjerana u kut, u lošu ulogu koja ti ne pristaje. Imali smo lijepih dana Čoči i ja, posebna je to priča. Ali bilo mi je već previše: previše prilagođavanja i usklađivanja, dogovaranja i pregovaranja, objašnjavanja.

Prvih tjedana spopadala su me sjećanja na dane kada smo živjeli utroje. Više-manje neugodni prizori zaskočili bi me bez povoda i nisam znala kako bih ih otjerala. Lena je u to doba dolazila iz škole malčice vesela, no već za pola sata samo bi sklanjala pogled od mene i, naravno, od Čočija. On je mislio da joj treba dijeliti savjete i da to smije činiti. Neko vrijeme nastojala sam se boriti, dogovoriti se, ali naravno da to nije moglo uspjeti. Sada kad se sjetim što sam govorila, to mi bude smiješno, jer danas više nitko ne mora u našem domu izgovarati takve besmislice: Čoči, znam da je predugo u kupaonici, znam da joj se voda ohladila, ali nemoj joj kucati, znam da će joj biti hladno bez šala, znam da bi trebala jesti naranče, pusti je, nemoj je stalno gnjaviti. Riječi su se odbijale od zidova i nisu nailazile na odgovore, ali nismo zbog toga znali zašutjeti. Na kraju smo svi hodali tamo-amo po stanu, nismo sjedili ni razgovarali, nitko nije čitao. Nekoliko puta u toku tih naših poslijepodneva imala sam običaj uključiti televizor, pregledati vijesti na teletekstu, pogledati što se prikazuje na nekoliko programa i ubrzo ga isključiti. Čim bi računalo bilo slobodno, zasjela bih da pregledam razne portale, provjerim elektroničku poštu, obje adrese, izbrišem suvišne obavijesti i slično. Često smo se ljutili na Le-

nu jer nešto nije spremila na mjesto, jer je neku stvar ostavila ovdje ili ondje, nije učinila ovo ili ono, i Lena se ljutila na nas jer joj dosađujemo i previše prigovaramo.

Bilo je naporno ili mi je samo dosadilo, treba raskinuti čim to poželiš, i ne promislivši o razlozima, kada ti se čini da nešto predugo traje, treba to skratiti, ugasiti svjetlo, dići sidro, ili kako bi se to još moglo drukčije reći. Nisam mislila o tome hoće li mi biti žao, hoće li mi uskoro opet zatrebati Čočijeva pomoć, i rastali smo se lijepo, ali to je, kako rekoh, posebna priča. Na odlasku Čoči me poljubio i rekao mi da se javim ako nešto trebam, kao što se kaže prijatelju u nevolji ili mladom rođaku koji se tek doselio u grad.

Već dva tjedna nakon što je otišao stan kao da je prodisao, u meni više nisu stalno odjekivale nepotrebne riječi, neugodna sjećanja blijedjela su, kao prebrisana sa starom prašinom. Novi početak jedino je što vrijedi, sve se kasnije potroši, novi je početak poput ljetovanja ili putovanja nekamo gdje nismo nikada bili, javlja se taj osjećaj da život buja i da se mnogo toga događa; nepregledno mnoštvo riječi, trenutaka i situacija tada se čini dragocjenim. Početak donosi doživljaje, ako i ne znaš što zapravo počinje i kamo ideš. Nakon onog dana kada je Čoči otišao život je postao polaganiji i uzbudljiviji. Stiglo je nešto novo, nije se znalo je li dobro ili loše. Imala sam osjećaj da će se s nas oljuštiti košulja starog života samo ako ne poduzimamo ništa, ako ne remetimo protok vremena, ako se riješimo planova, poduzimanja i čežnji. Iz dana u dan ništa se naizgled nije mijenjalo, osim na način kako se svačiji život stalno mijenja, događaju se oni mali pomaci, kao kad se iznenada počneš malo ranije buditi. Ali u Leninu pogledu i pokretima već se morala nazirati prava promjena, veliki val koji dolazi polako, nagovještaji su možda već bili tu, dospjeli iz nepoznatih

prostora dalekih od naše priče, Čočijeve i moje, ali ja ih nisam primjećivala, zaokupljena napokon osvojenim područjem koje je bilo samo moje. Lena je dolazila iz škole umorna i nasmiješena, zatvarala se prvo u sobu, zatim bi hodala po stanu sa slušalicama na ušima, sve je bilo kao i prije, ali osjećale smo se nesputano, više smo se muvale po stanu i glasnije smo govorile. Dugo sam o tome maštala, zamišljala više samoće, planirala riješiti se muškarca, trećeg po redu, za mene po nečemu sličnog prethodnoj dvojici. Marta bi se na to sigurno nasmijala, smatra da nisu bili nimalo slični, ali eto, meni jesu. Priželjkivala sam samoću snažno i nepromišljeno, kao što drugi obično zazivaju flert ili ljubavnu avanturu. Bila je to već duže vrijeme moja jedina maštarija i sada mi se ostvarila. Nisam znala razabrati kamo srljam, hoće li ipak biti teško.

Imala sam točnu predodžbu o tome što želim od svoje budućnosti. Jednostavnu formulu: uživanje u dosadi, mir u vlastitoj jazbini, rijetka uzbuđenja izvan doma. Formula se kasnije pokazala posve neostvarivom, sve što se događalo malo je nalikovalo na mir, a na dosadu još i manje. Ali zamisao je bila jasnih obrisa, vrlo određena: u mojoj izbi posjetioci trebaju biti rijetki. Događaji nisu potrebni, jer čim se nešto počne zbivati, sve se vrtloži i ode u krivom, neželjenom smjeru. Kada se mnogo toga događa, uvijek na kraju ispadne da prevlada ono loše. U zamršenim situacijama uvijek izgubim ravnotežu, kao da hodam po gredi koja je uska i za mene previsoko postavljena. Mnogo sati samoće moj je uvjet vitalnosti, jača mi um i otpornost, pomaže čišćenju od svakodnevnih otrova. Samoća mi je lijek od proživljenog i oporavak od neželjenog. Trebala sam vrijeme samoće za prebiranje po svemu što se odigravalo a da to nisam stigla ni doživjeti, a kamoli pratiti svoje osjećaje i raspolo-